

"Ya Resulallah, nasıl olur ki Ashab-ı Kehf köpeği, senin ashabınla beraber cennete girsin? O cennette, ben cehennemde reva mıdır bu? O Kehf Ashabının köpeği, ben senin ashabının..." Bu cümleleri açarak Mevlana Cami hakkında bilgi verir misiniz?

**"Yâ Resûlallah! Çi bâşed çün seg-i Ashab-ı Kehf?
Dahil-i cennet şevem der zümre-i ashab-ı tû,
O reved der cennet, men der cehennem key revast?
O seg-i Ashab-ı Kehf, men seg-i ashab-ı tû..."**

"Yâ Resûlallah duydum ki, Ashâb-ı Kehf'in köpeği cennete girecekmiş!
O cennete girerken benim cehenneme girmem reva mıdır!
O Ashâb-ı Kehf'in köpeğiysen... ben de senin ashâbının köpeğiyim!.."(1)

Molla Câmi bu sözleri ile Rasulullah Efendimize (asm.) ve onun yüce sahabelerine olan sevgisini ve sadakatini dile getiriyor.

Molla Câmi'nin hayatı genellikle Şah İsmail'in devlet kurduğu ve sahabe düşmanlığını kışkırttığı memlekette geçti. Hatta öyle ki Şah İsmail'in, Molla Câmi'nin kitaplarındaki "**Câmi**" imzasında bulunan cim harfinin noktasını kazıtarak "**Hami**" olarak kalmasını sağladığı ve Molla Câmi'ye "**ham, olgunlaşmamış**" manasında sataştığı da söylenir.

Böyle bir kültür ikliminde Molla Câmi'nin sahabe hakkındaki bu duruşu takdire şayandır. Yani bu mısralar basit bir cennete girme arzusunu değil, sahabe aşkını ve sahabe müdafaasını ifade ediyor.

1) bk. [Sözler, Yirmi Yedinci Söz'ün Zeyli.](#)

Molla CÂMÎ

Nûruddîn Abdurrahmân b. Nizâmiddîn Ahmed b. Muhammed el-Câmî (ö. 898/1492), Nakşibendî tarikatına mensup İranlı bir âlim ve şairdir.

23 Şâban 817'de (7 Kasım 1414) Horasan'ın Câm şehrinin Harcird kasabasında doğdu. Daha çok Molla Câmi unvanıyla tanındı. Birinci divanının mukaddimesinde (s. 290) Câm şehrine nisbetle ve Ahmed-i Nâmekî-yi Câmî'nin (ö. 536/1141) hâtırasına

saygısının bir ifadesi olarak Câmî mahlasını aldığı söyler.

İsfahan'dan Horasan'a göç eden dedesi Şemseddin Muhammed, burada İmam Muhammed b. Hasan eş-Şeybânî (ö. 189/805) neslinden gelen birinin kızıyla evlenmiş, bu evlilikten babası Nizâmeddin Ahmed dünyaya gelmiştir. Câmî ilk tahsiline babasının yanında başladı. Babası Herat'a gidip Nizâmiye Medresesi'ne müderris olunca (823/1420) tahsilini orada sürdürdü. Devrinin meşhur âlimlerinden Mevlânâ Cüneyd-i Usûlî'den Arap dili ve edebiyatının temel eserlerini okudu. Ardından Seyyid Şerîf el-Cürçânî'nin talebesi Ali es-Semerkindî ile Teftâzânî'nin öğrencisi Şehâbeddin Muhammed el-Câcermî gibi meşhur âlimlerin derslerine devam etti. Daha sonra Uluğ Bey zamanında büyük bir ilim merkezi haline gelen Semerkand'a giderek orada dokuz yıl kaldı. Uluğ Bey Medresesi'nde Bursalı Kadızâde-i Rûmî'den (ö. 841/1437) riyâziyyat dersleri aldı. Bu arada Mevlânâ Fethullah-ı Tebrîzî'nin derslerinden de istifade etti. Keskin zekâsı, büyük istidadı, ilmi meseleleri ifade gücü ve görüşünü çok açık olarak ortaya koyabilme kabiliyeti sayesinde herkesin hayranlığını kazandı. Kâşifî Reşahât'ta Câmî'nin tahsiliyle alâkalı hayret verici hâtıralar nakleder. Ünlü astronomi ve matematik âlimi Ali Kuşçu Herat'a gittiğinde Câmî'ye astronomiyle alâkalı zor sorular sormuş, cevabını hemen alınca hayranlığını gizleyememiş, kendisini takdir etmiş, onunla riyâzî meseleler üzerinde çalışmalar yapmıştır.

Genç yaşta döneminin bütün ilimlerine vâkıf olmasına rağmen, bu ilimler Câmî'yi tatmin etmedi. Semerkand dönüşünde Nakşibendî şeyhlerinden Sa'deddîn-i Kâşgarî'ye intisab etti. Onun vefatından sonra (860/1456) halefi Hâce Ubeydullah Ahrâr'a bağlandı. Ubeydullah ile birkaç defa görüştü. Ayrıca mektuplaşmak suretiyle kendisiyle devamlı temasta bulundu. Manzum ve mensur eserlerinin çeşitli yerlerinde onu her fırsatta öven Câmî, ölümünde de (895/1490) uzunca bir mersiye kaleme aldı. Ubeydullah Ahrâr'ın Câmî üzerindeki tesirinin diğer Nakşî şeyhlerinden daha fazla olduğunda şüphe yoktur.

Câmî 877'de (1472) hacca gitmek için Herat'tan ayrıldı. Bu yolculuk sırasında Bağdat'ta iken bazı Şiîler Silsiletü'z-zeheb mesnevisinin Ehl-i beyt sevgisiyle alakalı bölümünü tahrif ederek Câmî'nin aleyhinde kullanmak istedilerse de Câmî Ehl-i beyt'i sevmenin Kur'an'ın emri olduğunu söyledi ve Silsiletü'z-zeheb'in (*bk. Heft Evreng, s. 141-153*) Ehl-i beyt'le alakalı bölümlerini okuyarak muarızlarını susturdu, orada bulunan âlimlerin takdirini kazandı. Hac dönüşünde Tebriz'e gitti. Akkoyunlu Hükümdarı Uzun Hasan'ın Tebriz'de kalmasını istemesine rağmen oradan ayrıldı. 18 Şâban 878 (8 Ocak 1474) tarihinde Herat'a döndü. Burada Sultan Hüseyin Baykara'nın kendisi için yaptırdığı medresede Arap dili ve edebiyatı, hadis ve tefsir dersleri okuttu.

18 Muharrem 898 (9 Kasım 1492) cuma günü Herat'ta vefat etti. Cenazesi, başta Hüseyin Baykara ve *Ali Şîr Nevâî* olmak üzere devrin bütün ileri gelenlerinin iştirakiyle kaldırıldı, şeyhi Sa'deddîn-i Kâşgarî'nin kabrinin yanına defnedildi.

Kaynak: TDV İslâm Araştırmaları Merkezi yıl: 1993, cilt: 7, sayfa: 94-99.